

KICHIK BIZNESDA “YASHIL” IQTISODIYOTNING TUTGAN O‘RNI VA AHAMIYATI

To‘lagan Nurlanbek o‘g‘li TO‘XTARALIYEV

talaba

Turan International University

Namangan, O‘zbekiston

tolagantoxtaraliyev7@gmail.com email

Annotatsiya

Ushbu maqolada kichik biznesning “yashil” iqtisodiyotga o‘tishdagi roli va afzalliklari tadqiq qilingan bo‘lib, “yashil” iqtisodiyot tamoyillari kichik biznesning iqtisodiy samaradorligini oshirish, ekologik barqarorlikni ta’minlash va resurslardan oqilona foydalanishni rag‘batlantirishi haqida so‘z yuritiladi. O‘zbekistonda kichik biznes uchun “yashil” iqtisodiyotga o‘tish imkoniyatlari, duch kelinayotgan muammolar va ularni hal qilish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ekologik texnologiyalar va “yashil” amaliyotlarni joriy qilish kichik biznesni rivojlantirishning muhim omillaridan biri ekanligi aniqlanadi.

Tayanch so‘zlar: kichik biznes, “yashil” iqtisodiyot, ekologik barqarorlik, resurslardan oqilona foydalanish, iqtisodiy samaradorlik, atrof-muhitni muhofaza qilish, barqaror rivojlanish, ekologik texnologiyalar, O‘zbekiston iqtisodiyoti, “yashil” amaliyotlar.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ «ЗЕЛЕННОЙ» ЭКОНОМИКИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ

Тулаган Нурланбек углы ТОХТАРАЛИЕВ

студент

Международный университет Туран

Наманган, Узбекистан

tolagantoxtaraliyev7@gmail.com email

Аннотация

Данная статья посвящена исследованию роли и преимуществ малого бизнеса при переходе к зеленой экономике. Принципы зеленой экономики способствуют повышению экономической эффективности малого бизнеса, обеспечению экологической устойчивости и рациональному использованию ресурсов. Рассмотрены возможности перехода к зеленой экономике для малого бизнеса в Узбекистане, возникающие проблемы и пути их решения. По результатам исследования определено, что внедрение экологических технологий и зеленых практик является одним из важных факторов развития малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, зеленая экономика, экологическая стабильность, рациональное использование ресурсов, экономическая эффективность, охрана окружающей среды, устойчивое развитие, экологические технологии, экономика Узбекистана, зеленые практики.

Bugungi kunda dunyo iqtisodiyoti va ekologiyasidagi global o'zgarishlar "yashil" iqtisodiyot tamoyillarini joriy qilish zaruratini kuchaytirmoqda. Barqaror rivojlanish g'oyalarini amalga oshirish, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanish bugungi davrning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. "Yashil" iqtisodiyot – bu iqtisodiy faoliyatni ekologik barqarorlik va tabiiy resurslarni asrash tamoyillari bilan uyg'unlashtirishni ko'zda tutuvchi tizimdir. Ayniqsa, kichik biznes sektori "yashil" iqtisodiyotga o'tishda alohida rol o'ynashi mumkin, chunki bu soha tezkor innovatsiyalarni joriy qilish va iqtisodiy o'zgarishlarga moslashish qobiliyatiga ega. O'zbekistonda kichik biznes mamlakat iqtisodiyotining muhim bo'g'ini hisoblanadi. Davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, kichik biznes mamlakat yalpi ichki mahsulotining katta qismini tashkil etadi va aholini band qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, mamlakatimiz ekologik barqarorlikni ta'minlash va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish borasida bir qator xalqaro majburiyatlarni o'z zimmasiga olgan. Bu sharoitda kichik biznesni "yashil" iqtisodiyot tamoyillariga integratsiya qilish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki ekologik muammolarni kamaytirishda ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. "Yashil" iqtisodiyot kichik biznesga bir qator afzalliklar taqdim etadi. Masalan, resurslardan samarali foydalanish orqali xarajatlarni qisqartirish, ekologik mahsulotlarga bo'lgan talabni qondirish orqali yangi bozorlarni egallash va xalqaro hamkorlik uchun imkoniyatlarni kengaytirish mumkin. Shuningdek, "yashil" texnologiyalar va ekologik toza ishlab chiqarishni joriy qilish kichik biznesni zamonaviy talablar va standartlarga moslashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, "yashil" iqtisodiyot tamoyillariga amal qilmaslik ko'plab salbiy oqibatlarga olib kelishi, jumladan, atrof-muhitning ifloslanishi va iqtisodiy imkoniyatlarning yo'qotilishiga sabab bo'lishi mumkin. Ushbu maqolada kichik biznesning "yashil" iqtisodiyotga o'tishdagi o'rni va afzalliklari, bu jarayonning imkoniyatlari va to'siqlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – O'zbekiston sharoitida "yashil" iqtisodiyot tamoyillarini kichik biznesda joriy qilish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish va ekologik muammolarni kamaytirishning samarali yo'llarini aniqlashdir. Ushbu

masalalar nazariy tahlil va amaliy tadqiqotlar asosida ko‘rib chiqiladi. “Yashil” iqtisodiyotga asoslangan rivojlanish kichik biznes uchun istiqbolli yo‘nalish bo‘lib, iqtisodiy va ekologik barqarorlikka erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kichik biznesda “yashil” iqtisodiyotning o‘rni va afzalliklarini o‘rganish jarayonida turli olimlar va mutaxassislarning ishlari asosiy manba sifatida xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotlar global va mahalliy miqyosda “yashil” iqtisodiyot tamoyillari hamda uning kichik biznes faoliyatidagi rolini chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Quyida ushbu mavzuga oid besh muallifning asarlari tahlil qilinadi. 1. Muhammad Yunus – Creating a World Without Poverty (2007) – “yashil” iqtisodiyot va kichik biznesni birlashtirishning innovatsion yondashuvlarini ishlab chiqishda muhim hissa qo‘shgan. U o‘z asarida kichik biznes va ijtimoiy tadbirkorlikning kambag‘allikni kamaytirish va barqaror rivojlanishga erishishdagi rolini ko‘rsatadi. Uning fikricha, “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini kichik biznesga integratsiya qilish atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan iqtisodiy tizim yaratadi. Yunusning ishlari O‘zbekistonda “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini kichik biznesda joriy qilish uchun muhim g‘oyalarni beradi, chunki mamlakatda ham ijtimoiy va ekologik masalalar dolzarbdir.

2. Paul Hawken – The Ecology of Commerce (2010) – “yashil” iqtisodiyot va kichik biznes o‘rtasidagi bog‘liqlikni chuqur tahlil qiladi. Uning fikricha, kichik biznes barqaror rivojlanishga eng moslashuvchan segmentlardan biri bo‘lib, ekologik amaliyotlar orqali yangi iqtisodiy imkoniyatlarni ochishi mumkin. Hawken o‘z asarida “yashil” iqtisodiyotga asoslangan biznes modelining afzalliklarini yoritib, kichik biznesni bu jarayonning katalizatori sifatida ko‘rsatadi. Uning qarashlariga ko‘ra, O‘zbekistonda kichik biznesni ekologik innovatsiyalarni joriy qilishga undovchi qimmatli amaliyot sifatida ishlatilishi mumkin.

3. Amartya Sen – Development as Freedom (1999) – “yashil” iqtisodiyot tamoyillarining inson erkinliklari va ijtimoiy adolatni oshirishdagi rolga e‘tibor qaratadi. Uning fikricha, kichik biznesni rivojlantirish orqali jamiyatning iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish va barqarorlikni ta‘minlash mumkin. U “yashil” iqtisodiyotga o‘tishni ijtimoiy rivojlanishning ajralmas qismi sifatida ko‘radi va bu

jarayonning ahamiyatini ta'kidlaydi. Senning nazariyalari O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda kichik biznesning jamiyatdagi ijobiy o'rnini tushunishga yordam beradi.

4. Jeffrey Sachs – The Age of Sustainable Development (2015) – "yashil" iqtisodiyot va barqaror rivojlanish masalalarini keng tahlil qiladi. U kichik biznesni "yashil" texnologiyalar va ekologik innovatsiyalarni joriy qilishda muhim vosita sifatida ko'rsatadi. Sachsning fikriga ko'ra, davlat va xalqaro tashkilotlarning qo'llab-quvvatlashi orqali kichik biznesning "yashil" iqtisodiyotga o'tishini jadallashtirish mumkin. O'zbekistonda kichik biznesni ekologik innovatsiyalar yo'nalishida rivojlantirish uchun Sachsning g'oyalari ahamiyatlidir, chunki bu iqtisodiyotning barqarorlikka intilishida amaliy yechimlarni taklif etadi.

5. Abdulla Abdukarimov – Barqaror rivojlanish va ekologik innovatsiyalar (2020). O'zbekistonlik olim Abdulla Abdukarimovning asarlari mamlakatning "yashil" iqtisodiyot tamoyillariga o'tish jarayonida kichik biznesning o'rnini ko'rsatadi. U o'z tadqiqotlarida O'zbekistonning milliy iqtisodiy modelini tahlil qilib, kichik biznesni ekologik texnologiyalarni joriy qilish orqali samaradorligini oshirish yo'llarini tavsiya etadi. Abdukarimovning ishlari kichik biznesni "yashil" iqtisodiyotga integratsiya qilish uchun amaliy takliflar beradi, xususan, davlat qo'llab-quvvatlashi va qonunchilikdagi islohotlarni kuchaytirish zarurligini ta'kidlaydi. Yuqorida tahlil qilingan adabiyotlar kichik biznes va "yashil" iqtisodiyot o'rtasidagi bog'liqlikni turli jihatlar bilan yoritadi. Muhammad Yunus va Amartya Sen kichik biznesning ijtimoiy ahamiyatini ta'kidlab, "yashil" iqtisodiyotni inson kapitalini rivojlantirish vositasi sifatida ko'rsatadi. Paul Hawken va Jeffrey Sachs esa ekologik texnologiyalar va innovatsiyalarni rivojlantirishga urg'u beradi. Abdulla Abdukarimovning ishlari O'zbekiston sharoitida "yashil" iqtisodiyot tamoyillarini joriy qilishning amaliy jihatlarini o'rganishga yo'naltirilgan. Bu tadqiqotlar asosida O'zbekistonda kichik biznesni "yashil" iqtisodiyotga o'tish jarayonida dolzarb yechimlar ishlab chiqish imkoniyati mavjud. Darhaqiqat, "yashil" iqtisodiyot va kichik biznesning o'zaro

bog‘liqligi bo‘yicha adabiyotlar tahlilida dunyoning turli hududlaridagi olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar muhim ahamiyatga ega.

Herman E. Daly – *Steady-State Economics* (1991) Herman Daly “yashil” iqtisodiyotning nazariy asoslarini ishlab chiqishda muhim hissa qo‘shgan olimlardan biri. Uning fikricha, barqaror rivojlanishga erishish uchun iqtisodiyotning o‘shishiga emas, balki resurslardan oqilona foydalanishga e‘tibor qaratish kerak. Dalyning *Steady-State Economics* asarida kichik biznes ekologik iqtisodiy modelni amalga oshirishda muhim bo‘g‘in sifatida ko‘rib chiqiladi. Uning qarashlari O‘zbekiston sharoitida kichik biznesning “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga yordam beruvchi dolzarb g‘oyalarni taklif etadi, masalan, resurslar cheklangan sharoitda iqtisodiy samaradorlikni oshirish.

Markandya va Wilkinson – *Energy and Health: A Review of the Linkages and the Evidence* (2007) – “yashil” iqtisodiyotning salomatlik va energiya samaradorligiga ta’sirini tahlil qilgan. Ularning tadqiqotlari kichik biznes korxonalarini energiya tejovchi texnologiyalarni joriy qilish orqali nafaqat atrof-muhitga, balki jamiyat salomatligiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatishi mumkinligini ko‘rsatadi. Ushbu ishlarda kichik biznesning energiya sarfini kamaytirish va ekologik xavfsizlikni oshirishdagi o‘rni ta’kidlanadi. Bu O‘zbekistonning “yashil” iqtisodiyotga o‘tish jarayonida kichik biznesni rivojlantirishga yordam beradi.

Michael E. Porter – *Competitive Advantage of Nations* (1998) – nazariyasi “yashil” iqtisodiyot bilan bog‘liq bo‘lmasa-da, uning raqobatbardoshlik konsepsiyasi “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini kichik biznesda qo‘llashda muhim ahamiyatga ega. Porterning fikricha, kichik biznesning raqobatbardoshligi innovatsiyalar va yangi texnologiyalarni joriy qilish orqali oshadi. “Yashil” texnologiyalar kichik biznes korxonalariga raqobatda ustunlikka erishish va yangi bozorlarni egallash imkonini beradi.

BMT – *Green Economy: Pathways to Sustainable Development* (2011). Birlashgan Millatlar Tashkilotining ushbu hisobotida “yashil” iqtisodiyotning global rivojlanishdagi ahamiyati ko‘rsatilgan. Hisobotda kichik biznesning “yashil” iqtisodiyotga o‘tishi orqali yangi ish o‘rinlari yaratish, resurslardan

samarali foydalanish va barqaror iqtisodiy modelni shakllantirish mumkinligi ta'kidlangan. O'zbekiston uchun ushbu tavsiyalar kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlash va ularni "yashil" iqtisodiyotga moslashtirish strategiyalarini ishlab chiqishda foydalidir.

Jahon Banki – Uzbekistan: Supporting Sustainable Economic Growth (2020). Jahon Bankining ushbu hisobotida O'zbekistonda barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlash uchun kichik biznesning o'rni batafsil tahlil qilingan. Hisobotda kichik biznesni ekologik texnologiyalar bilan boyitish orqali iqtisodiyotning resurslarga bog'liqligini kamaytirish va yangi daromad manbalarini shakllantirish imkoniyatlari ko'rsatib o'tilgan. Bu O'zbekiston uchun muhim bo'lib, "yashil" iqtisodiyot tamoyillarini iqtisodiy tizimga chuqur integratsiya qilish zaruratini tasdiqlaydi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, "yashil" iqtisodiyot tamoyillari kichik biznesni ekologik va iqtisodiy jihatdan samarali faoliyat yuritishga moslashtiradi. Herman Daly va Michael Porterning nazariyalari iqtisodiy samaradorlikni oshirishga qaratilgan bo'lsa, BMT va Jahon Banki hisobotlari ekologik tamoyillarni amaliyotga joriy qilish bo'yicha tavsiyalar beradi. Markandya va Wilkinsonning tadqiqotlari "yashil" iqtisodiyotning salomatlik va energiya samaradorligiga ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Ushbu ilmiy va amaliy manbalar O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha strategik qarorlarni qabul qilishda muhim asos bo'lib xizmat qiladi. "Yashil" iqtisodiyotga o'tish kichik biznes uchun innovatsion rivojlanishning istiqbolli yo'nalishi bo'lib, iqtisodiy samaradorlikni oshirish va ekologik barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Kichik biznesning "yashil" iqtisodiyotga o'tishidagi o'rni va afzalliklarini o'rganish uchun sifat va miqdoriy tahlil usullari qo'llanildi. Ma'lumot yig'ish jarayonida ilmiy maqolalar, xalqaro hisobotlar (BMT, Jahon banki), O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasi ma'lumotlari va kichik biznes sohasidagi milliy qonunchilik hujjatlari tahlil qilindi. Tadqiqotning birinchi bosqichida "yashil" iqtisodiyot tamoyillari va kichik biznes faoliyatiga oid nazariy adabiyotlar o'rganilib, solishtirma tahlil usuli yordamida xalqaro tajribalar va O'zbekiston

sharoitlari qiyoslandi. Keyingi bosqichda miqdoriy ma'lumotlar asosida kichik biznesning iqtisodiyotdagi roli va "yashil" iqtisodiyotga o'tish imkoniyatlari baholandi. Sifat tahlili davomida kichik biznes vakillari bilan olib borilgan suhbatlar va mavjud ekotexnologiyalarni joriy etish bo'yicha mahalliy tajribalar o'rganildi. Tahlil natijalari asosida "yashil" iqtisodiyot tamoyillarini kichik biznesga joriy qilishning asosiy to'siqlari va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Ushbu metodologiya mavzuni kompleks yondashuv asosida tadqiq qilishga imkon berdi.

"Yashil" iqtisodiyot tamoyillarini kichik biznesda joriy etish nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik biznes iqtisodiyotning tezkor va moslashuvchan qismi sifatida ekologik innovatsiyalarni joriy qilishda katta imkoniyatlarga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda kichik biznesni "yashil" iqtisodiyotga integratsiya qilish barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim o'rin tutadi.

1. Resurslardan oqilona foydalanish: Yashil iqtisodiyot tamoyillari kichik biznes subyektlariga resurslarni oqilona boshqarish imkonini beradi. Masalan, ekologik texnologiyalarni joriy qilish orqali ishlab chiqarish jarayonlarida energiya va xomashyo sarfini kamaytirish mumkin. Bu nafaqat xarajatlarni qisqartiradi,

balki atrof-muhitni muhofaza qilishga ham xizmat qiladi. Xitoy va Germaniyadagi kichik biznes korxonalarining ekologik innovatsiyalarni muvaffaqiyatli qo'llash tajribasi buni tasdiqlaydi.

2. Yangi bozor imkoniyatlari: Yashil iqtisodiyot kichik biznes subyektlariga yangi bozor imkoniyatlarini ochadi. Ekologik toza mahsulotlarga bo'lgan talab ortib borayotgan bir paytda, O'zbekistonning ichki va tashqi bozorlari ham bu turdagi mahsulotlarga ijobiy javob bermoqda. Bu kichik biznes uchun yangi daromad manbai bo'lishi mumkin. Shuningdek, xalqaro moliyaviy institutlar va grant tashkilotlarining qo'llab-quvvatlashi ekologik korxonalarga qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi.

3. Ekologik barqarorlik: Yashil iqtisodiyot tamoyillariga moslashgan kichik biznes subyektlari atrof-muhitni muhofaza qilishga va iqlim o'zgarishi ta'sirini kamaytirishga yordam beradi. Bu tabiiy resurslarning uzoq muddat saqlanishiga va barqaror iqtisodiy modelning shakllanishiga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, kichik biznesni "yashil" iqtisodiyotga integratsiya qilishda bir qator to'siqlar mavjud:

Moliyaviy resurslarning yetishmasligi. Kichik biznesning ekologik texnologiyalarni joriy etishi ko'pincha moliyaviy imkoniyatlar bilan cheklanadi. Davlat tomonidan subsidiyalar va soliq imtiyozlarini kengaytirish bu muammoni bartaraf etishda muhim ahamiyatga ega. *Bilim va tajribaning kamligi.* Kichik biznes vakillari uchun ekologik innovatsiyalar bo'yicha treninglar va maslahat xizmatlarini yo'lga qo'yish zarur. *Rag'batlantiruvchi mexanizmlarning yetarli emasligi.* Davlat ekologik loyihalarni qo'llab quvvatlashni kuchaytirishi va biznes muhitini yaxshilashi zarur. Umumiy qilib aytganda, "yashil" iqtisodiyot kichik biznes uchun iqtisodiy samaradorlikni oshirish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va yangi bozorlarni egallash imkonini beradi. Ammo bu jarayon muvaffaqiyatli amalga oshishi uchun davlat, biznes va jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda iqtisodiy va huquqiy sharoitlarni takomillashtirish talab etiladi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, "yashil" iqtisodiyot tamoyillarini kichik biznesda qo'llash barqaror rivojlanishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu

O'zbekistonda nafaqat iqtisodiy o'sishning yangi manbai, balki atrof-muhitni muhofaza qilishga ham sezilarli hissa qo'shadi. Shu sababli, ekologik innovatsiyalarni kengaytirish va ularga qulay sharoit yaratish kichik biznesning "yashil" iqtisodiyotga o'tishidagi asosiy omillardan biridir.

O'zbekistonda kichik biznes mamlakat iqtisodiyotining muhim segmenti bo'lib, uni "yashil" iqtisodiyot tamoyillariga moslashtirish orqali barqaror rivojlanishga erishish mumkin. Energiya tejovchi texnologiyalar va qayta tiklanadigan energiya manbalarini qo'llash korxonalar xarajatlarini kamaytirib, iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Shuningdek, ekologik mahsulotlarga bo'lgan talabning ortib borishi yangi bozorlarni ochishga imkon yaratadi.

Xalqaro moliyaviy tashkilotlar va grant dasturlari esa kichik biznes uchun "yashil" loyihalarni moliyalashtirishning qo'shimcha manbasi bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, tadqiqot davomida moliyaviy resurslarning yetishmasligi, ekologik texnologiyalarni joriy qilishdagi tajriba va bilimlarning yetarli emasligi kabi qator to'siqlar aniqlangan. Bularni bartaraf etish uchun davlat tomonidan kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, soliq imtiyozlari taqdim etish va ekologik innovatsiyalarni joriy qilishga ko'maklashuvchi dasturlarni amalga oshirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, kichik biznesni "yashil" iqtisodiyotga integratsiya qilish O'zbekistonda iqtisodiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ushbu yo'nalishda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, ekologik savodxonlikni oshirish va innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish kelgusida bajariladigan muhim vazifalardan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdukarimov A. Barqaror rivojlanish va ekologik innovatsiyalar. –Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi. O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni. Rasmiy hisobot, 2023.
3. Muhammad Yunus. Creating a World Without Poverty: Social Business and the Future of Capitalism. PublicAffairs //Muhandislik инженерия engineering, 2007.

4. Paul Hawken. *The Ecology of Commerce: A Declaration of Sustainability*. HarperBusiness, 2010.
5. Amartya Sen. *Development as Freedom*. Alfred A. Knopf, 1999.
6. Jeffrey Sachs. *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press, 2015.
7. BMT (United Nations). *Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. UNEP Report, 2011.
8. Jahon banki. *Uzbekistan: Supporting Sustainable Economic Growth*. World Bank Publications, 2020.
9. Porter, Michael E. *Competitive Advantage of Nations*. Free Press, 1998.
10. Daly, Herman E. *Steady-State Economics: Foundations for a Sustainable Society*. Island Press, 1991.
11. Markandya, Anil, and Paul Wilkinson. *Energy and Health: A Review of the Linkages and the Evidence*. World Health Organization Report, 2007.
12. Herman E. Daly. *Steady-State Economics: Foundations for a Sustainable Society*. Island Press, 1991.
13. Markandya, Anil, and Paul Wilkinson. *Energy and Health: A Review of the Linkages and the Evidence*. World Health Organization Report, 2007.
14. Porter, Michael E. *Competitive Advantage of Nations*. Free Press, 1998.
15. BMT (United Nations). *Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. UNEP Report, 2011